

K İ T A P T A H L İ L İ

LE DROIT FRANÇAIS

Le Droit Français — Tome I: Les données fondamentales du droit français (par Prof. R. DAVID). Paris 1960. Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence.

Paris Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Enstitüsü (Çağdaş Hukuk Sistemleri = Les systèmes de droit contemporains) adile bir seri yayına başlamıştır. Bu seri içinde şimdiye kadar on eser yayımlanmıştır: İngiliz Hususî Hukukunu incelemeğe giriş (1948 Sirey), Müslüman Hukukunu İncelemeğe Giriş (1953, Sirey), Macar Hukukunu İncelemeğe Giriş (1953, Sirey), Birleşik Amerika Anayasa Sistemi (Anayasa tarihi ve bugünkü Anayasa Sistemi (1954 Donat cilt: 2), Birleşik Amerika hukuku (kaynaklar ve teknik) (1955 Dalloz), Sovyet hukuku (Sovyet hukukunun temel verileri, Sovyet Rusyada Hukuk ve Toplumun Gelişmesi, (Librairie Générale de droit et de Jurisprudence; 1954), Devletler Hukukunda Sovyet anlayışı (Pedone 1954), Jersey adası hukuku, Pedone, 1956).

1960 yılında aynı seride (Fransız Hukuk Sistemi) hakkında iki ciltlik bir eserin yer aldığını görüyoruz. Birinci cilt Fransız hukukunun temel müesseselerine ayrılmıştır. «Les données fondamentales du droit Français» adını taşımaktadır. Paris Hukuk ve Ekonomik Bilimler Fakültesinde mukayeseli medeni hukuk profesörü René David'in başkanlığı altında hazırlanan eserin birinci cildini bizzat profesör R. David kaleme almıştır. Bu cilt daha ziyade yabancı Üniversite öğrencileriyle hukukçulara hitap etmektedir. Bir Fransız hukukuna bir nevi giriş sayılabilir. İkinci cilt, Fransız hukuk sisteminde yer alan çeşitli hukuk dalları hakkında ana bilgileri vermektedir. Yazarların bildirdiğine göre üçüncü cilt, Fransız hukuk bibliyografyasına ayrılacak ve (hukuki bilimler milletlerarası derneği) nin kuruculuğu altında yapılacaktır.

«Fransız hukukunun temel müesseseleri» adını taşıyan ilk cilt 6 bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde *Fransız geleneği* ele alınmıştır. Bu kısma Fransız Hukuk tarihinin özeti de demek mümkündür. Müellif dikkate değer bir terkip kaabiliyetile eski Fransız hukukunu yani kanunlaşma hareketinden evvelki devrin özelliklerini, sonra kanunlaştırma (codification, taknin) hareketinin sebeplerini, usullerini ve neticelerini açıklamıştır.

İkinci bölüm *Fransanın siyasi, idari ve adli teşkilâtının* kısaca tasvir ve tahliline ayrılmıştır. Tarih'ten sonra hemen teşkilât'a yer verildiği görülüyor. Bu usul, bu gibi giriş eserlerinde gittikçe daha çok takip edilmektedir. Bu suretle konuya yabancı olan üniversite öğrencisi hukukun tatbikıyla ilgili teşkilâtı hemen kavramak fırsatını bulmaktadır. Teşkilât bahsinde önce anayasanın koyduğu teşkilât üzerinde durulmuş ve sırasıyla yürütme (icra), Yasama (teşrie) ve yargı (kaza) erkleri (kuvvetleri) açıklanmıştır. 1958 Anayasasının tahlil ve tenkitlerini de ihtiva eden bu bahis kısa, fakat özlüdür. Daha sonra idarî ve adli teşkilât ana çizgileriyle takdim edilmiştir (S. 28 - 35).

Üçüncü bölüm konu olarak Fransız hukukçularını ele almakla dikkate değer bir yenilik getirmiştir. Umumiyetle giriş mahiyetindeki eserlerde sadece objektif kaideler ve haklar üzerinde durulur. Halbuki bu eserde teşkilâttan yani kaidelerin tatbikıyla ilgili mekanizmadan hemen sonra bu kaideleri uygulayacak beşerî unsura yani hukukçulara yer verilmiştir. Bu bölümde önce hukukçuların *yetiştirilmesi* daha sonra hukukçuların tâbi olduğu *meslekî teşkilât* meselesi tahlil edilmiştir. Meslekî teşkilât faslında hâkimler, savcılar, adliye merkez teşkilâtı, avukatlar ve saire hukuki meslekler sırasile gözden geçirilmiştir.

Dördüncü bölüm, *Fransız Hukuk anlayışına* ayrılmıştır. Üç bahse ayrılan bu bölümde önce hukuk felsefesine giren bir konu incelenmiş, Fransız hukukçularına göre hukukun sosyal rolü açıklanmıştır. Bu münasebetle Fransız anlayışına göre cemiyeti düzenleyen bir âmil olarak hukuk ile diğer sosyal faktörler ve bunlar arasındaki münasebetler kısaca fakat kuvvetli çizgilerle canlandırılmıştır. Daha sonra Fransada hukuk kaidesi üzerinde mevcut ana fikirlerin ışığı altında *hukuk kaideleri* ve *emredici ve tamamlayıcı* kaideler konuları açıklanmıştır.

Eserin en geniş bölümü olan beşinci bölümde Fransa'da umumiyetle kabul edilen başlıca hukuk alanları birer birer ele alınmıştır. Fransız anlayışına göre âmme hukuku ve hususî hukuk fikri yayıldıktan sonra sırasıyla medenî hukuk, ticaret hukuku, ceza hukuku, anayasa hukuku idare hukuku, maliye hukuku iş ve sosyal güvenlik hukuku, usul ve deliller hukuku tetkik edilmiştir. Sözü geçen alanlardaki en son kanuni ve içtihadi durumla birlikte en yeni eserleri de tanıtmaları bakımından bu bölüm yabancı hukukçular için en ilgi çeken bahistir.

Altıncı bölüm bir nevi sentez mahiyetindedir. Fransız hukukunda *kaynaklar* ve *metod* konusuna ayrılmıştır. Sistem bakımından bu bölümde bir yenilik göremiyoruz. Çünkü umumiyetle giriş eserlerinde kaynaklar ve metod bahisleri tarihten sonra yer alır. Halbuki bu eserde hemen hemen en sonda gelmektedir. Sistematik bakımdan bu yeniliğin üs-

tünlüğünü meydana getiren sebep, tasviri bir takdimden sonra hukukun bütününe esas teşkil eden bahisleri ele almanın mantıklılığı olabilir. Mafih bu sebep, gelenek haline gelen sistemin pedagojik üstünlüğünü bertaraf edecek kuvvette değildir sanıyoruz. Kaynaklar ve metod bölümünde sırasıyla *kanun*, *örf* ve *adet hukuku*, *mahkeme içtihadı*, *doktrin*, *hukukun yüksek prensipleri* konularında Fransa'da hâkim olan telakki-ler gayet açık fakat tenkidi bir açıdan takdim edilmiştir.

Eser Fransa'da Hukuk Öğretimi ve Bibliyografya bilgileri hususunda pek istifadeli *iki ek* ile sona ermektedir.

20 nci yüz yılın ikinci yarısında Fransız Hukuk sisteminin ana konularını ele alan bu eser mukayeseli hukuk bakımından istifadelidir. Türk hukuku bakımından bu istifade iki katlıdır. Çünkü okuyucu Fransız hukukile memleketimizin hukukunu mukayese etmek imkânını bulduğu gibi birçok hallerde eserde mevcut atıflar ve izahlar hasabile, bilhassa Anglo sakson hukukunu da mukayeseye zemin olarak alabilecektir. Eserin istifadeli olan bir başka ciheti, konuları sadece kuru bir özet halinde ele almayıarak konuları yeni ve tenkidi bir bakışla gözden geçirmesidir. Nihayet bilhassa *ekler* kısmında Fransız hukuk öğretimi, hukuk kaynakları ve istatistikler hususunda son derece mühim ve yeni bilgiler hukuk actualité'sini takip edemiyenler için çok istifadelidir.

Bu eser münasebetile bir temenniye tekrar edelim : Yabancı dillerin yeter derecede bilinmediği memleketimizde yeni fikirlerin takip edilmesine ve mukayeseler yapılmasına imkân vermek için hukuk alanında tercümelere büyük önem vermek lâzımdır. Yabancı hukuk sistemlerini tanı-tacak bir seri içinde bu eserin de dilimize çevrilmesi nekadar iyi olurdu.

K. F. ARIK